

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра підприємництва і права

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

_____ **Олександр КАЛЬЯН**

«31» січня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сімейне право

(вибіркова фахова навчальна дисципліна)

освітньо-професійна програма Правознавство

спеціальність 081 Право

галузь знань 08 Право

освітній ступінь бакалавр

факультет / інститут Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій

Полтава
2022– 2023 н.р.

Робоча програма вибіркової фахової навчальної дисципліни «Сімейне право»
для здобувачів вищої освіти ОПП Правознавство спеціальності 081 Право

Мова викладання державна

Розробник: Кальян Олександр, к.ю.н., доцент, професор кафедри підприємництва і права
«31» січня 2022 року _____ (Євгенія ЛІПШІЙ)

Схвалено на засіданні кафедри підприємництва і права
протокол від «31» січня 2022 року № 13

Затверджено в.о. завідувача кафедри підприємництва і права
«31» січня 2022 року _____ (Олександр КАЛЬЯН)

Погоджено гарантом освітньої програми Правознавство
«31» січня 2022 року _____ (Валерія ОСТАШОВА)

Схвалено головою НМР спеціальності «Право»
_____ (Олександр КАЛЬЯН)

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	денна форма навчання
Загальна кількість годин	120
Кількість кредитів	4
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	вибіркова
Рік навчання (курс)	1
Семестр	2
Лекції (годин)	26
Практичні (годин)	14
Самостійна робота (годин)	80
в т.ч. індивідуальні завдання (контрольна робота) (годин)	-
Вид підсумкового контролю	залік

2. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Передумовою для вивчення дисципліни «Сімейне право» є досягнуті результати навчально-пізнавальної діяльності при формуванні відповідних компетентностей при вивченні дисциплін: «Юридична деонтологія», «Конституційне право України», «Цивільне право України».

3. Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: формування системи теоретичних знань та оволодіння практичними навичками і вміннями у сфері сімейних відносин між подружжям, батьками та дітьми, іншими членами сім'ї та родичами для застосування сімейно-правових норм у майбутній професійній діяльності.

Основні завдання навчальної дисципліни: засвоєння нормативного матеріалу, закріпленого системою актів вітчизняного сімейного законодавства, міжнародних договорів, актів вищих судових інстанцій; формування навичок прийняття рішень та опанування логікою розв'язання ситуативних завдань з аргументацією висновків у сімейних справах а також складання процесуальних документів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми Правознавство у здобувачів вищої освіти 2020 р. н. мають бути сформовані наступні компетентності:

загальні:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК 6. Навички використання інформаційних комунікаційних технологій.

фахові:

ФК 7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право;

ФК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення;

ФК17. Здатність до застосування правових норм щодо регулювання управлінських та технологічних відносин, що виникають у процесі функціонування і діяльності суб'єктів різних організаційно-правових форм господарювання аграрного сектору економіки;

ФК18. Здатність до аналізу правових явищ та застосування відповідних правових норм для вирішення питань у сфері земельного права.

Програмні результати навчання:

Програмні результати навчання згідно освітньо-професійної програми Правознавство (для 2020 р.н.):

Програмні результати навчання:

ПРН 15 Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних

ПРН 18 Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.

ПРН 20 Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

ПРН 23: Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

4. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Загальні положення сімейного права .

Поняття сімейного права як підгалузі цивільного права. Сучасне сімейне право та його місце у системі права. Предмет сімейного права. Методи сімейного права: диспозитивний та імперативний. Чинники, які обумовлюють сутність методу сімейного права. Основні засади (принципи) сімейного права: державна охорона сім'ї, материнства, батьківства; недопустимість державного або будь-якого іншого втручання у сімейне життя; пріоритет сімейного виховання; регулювання сімейних відносин за домовленістю між їх учасниками; пріоритет захисту прав та інтересів дітей і непрацездатних членів сім'ї. Загальні положення про сімейне законодавство. Конституція України як джерело сімейного законодавства. Сімейний кодекс України — основне джерело сімейного законодавства. Закони та інші нормативні акти у системі сімейного законодавства. Договір як джерело сімейного законодавства. Звичаї як джерело сімейного законодавства. Міжнародні договори України у системі сімейного законодавства. Норми сімейного права іноземних держав у системі сімейного законодавства. Поняття та види сімейних правовідносин. Сім'я, родинність, свояцтво: поняття та юридичне значення. Підстави виникнення, зміни та припинення сімейних правовідносин (юридичні факти та їх види). Суб'єкти та об'єкти сімейних правовідносин. Здійснення сімейних прав і виконання обов'язків, захист сімейних прав та інтересів судом, органами опіки та піклування, нотаріусом. Строки у сімейному праві: їх види та значення. Строки позовної давності.

Тема 2. Шлюб. Умови та порядок його укладення.

Поняття шлюбу та його правова природа. Умови укладення шлюбу: позитивні та негативні. Порядок укладення шлюбу. Заручини. Державна реєстрація шлюбу та її правове значення. Особи, які не можуть перебувати у шлюбі між собою. Недійсність шлюбу та його види: абсолютно недійсний шлюб; шлюб, який визнається недійсним за рішенням суду; шлюб, який може бути визнаний недійсним судом. Підстави недійсності шлюбу. Правові наслідки недійсності шлюбу. Визнання шлюбу неукладеним.

Тема 3. Особисті немайнова права подружжя.

Поняття та зміст особистих немайнових правовідносин подружжя, їх особливості. Види особистих немайнових прав: право на материнство та батьківство; право дружини та чоловіка на

повагу до своєї індивідуальності; право на зміну прізвища; право на розподіл обов'язків і спільне вирішення питань життя сім'ї; право на свободу та особисту недоторканність, на вибір місця проживання

Тема 4. Майнова права та обов'язки подружжя.

Загальна характеристика майнових правовідносин подружжя та їх види. Правовий режим роздільного майна подружжя. Правовий режим спільного майна подружжя. Поділ спільного майна подружжя. Договірний режим майна подружжя. Права та обов'язки подружжя щодо утримання. Право одного з подружжя на утримання і способи його надання. Договір подружжя про надання утримання. Право на утримання після розірвання шлюбу. Визначення розміру аліментів за рішенням суду. Припинення права на утримання. Припинення права на утримання за домовленістю сторін. Позбавлення права на утримання чи обмеження його строком. Право кожного з подружжя на утримання у разі проживання з ним дитини та підстави припинення такого утримання. Право на утримання жінки та чоловіка, які не перебувають у шлюбі між собою або у будь-якому іншому шлюбі. Поняття шлюбного договору і право на його укладення. Зміст, форма та час дії, предмет, суб'єкти, строк дії шлюбного договору. Зміна умов шлюбного договору. Розірвання шлюбного договору та визнання його недійсним. Майнові правовідносини осіб, які проживають однією сім'єю без реєстрації шлюбу.

Тема 5. Припинення шлюбу.

Підстави припинення шлюбу. Припинення шлюбу внаслідок його розірвання. Порядок розірвання шлюбу органом РАЦС. Визнання розірвання шлюбу фіктивним. Розірвання шлюбу в судовому порядку. Поновлення шлюбу після його розірвання. Правові наслідки розірвання шлюбу. Режим окремого проживання подружжя.

Тема 6. Встановлення походження дітей. Загальні підстави виникнення прав та обов'язків батьків і дітей.

Загальні підстави виникнення прав та обов'язків батьків і дітей. Визначення походження дитини від матері та батька, які перебувають між собою у шлюбі. Визначення походження дитини, народженої в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій. Визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між собою. Встановлення факту батьківства (материнства) за рішенням суду. Оспорювання батьківства та материнства.

Тема 7. Права та обов'язки батьків і дітей.

Особисті немайнові права та обов'язки батьків і дітей. Види особистих немайнових прав. Рівність прав та обов'язків батьків щодо дитини. Рівність прав та обов'язків дітей щодо батьків. Права батьків щодо захисту прав дитини. Права та обов'язки неповнолітніх батьків. Здійснення батьківських прав і виконання батьківських обов'язків. Вирішення батьками питань щодо виховання дитини. Відповідальність батьків за неналежне здійснення батьківських прав та обов'язків. Позбавлення батьківських прав. Поновлення батьківських прав. Відібрання дитини від батьків без позбавлення їх батьківських прав. Майнові права та обов'язки батьків і дітей. Роздільність майна батьків і дітей. Право власності дитини на майно, призначене для її розвитку, навчання та виховання. Умови, за яких може виникнути спільна сумісна власність батьків і дітей. Управління майном дитини. Право власності на аліменти, отримані на дитину. Аліментні правовідносини батьків та дітей. Обов'язки батьків утримувати дитину. Способи виконання батьками обов'язку утримувати дитину. Визначення розміру аліментів, зміна розміру аліментів. Порядок стягнення аліментів за минулий час і заборгованості за аліментами. Невиконання батьками аліментного обов'язку. Відповідальність за прострочення сплати аліментів. Договір між батьками про сплату аліментів на дитину. Припинення обов'язку батьків утримувати дитину. Припинення права на аліменти на дитину у зв'язку з набуттям права власності на нерухоме майно. Обов'язок батьків утримувати повнолітніх дітей. Обов'язок повнолітніх дітей утримувати батьків та його виконання

Тема 8. Влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

Державна охорона дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Форми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Поняття та сутність усиновлення. Суб'єкти відносин щодо усиновлення, вимоги, встановлені законом для усиновлювачів. Умови, порядок і правові наслідки усиновлення. Визнання усиновлення недійсним і його правові наслідки. Скасування усиновлення та його правові наслідки. Позбавлення усиновлювача батьківських прав. Особливості усиновлення за участю іноземців та осіб без громадянства. Поняття і значення опіки та піклування над дітьми. Порядок установа опіки та піклування над дітьми. Права дитини, над якою встановлено опіку або піклування. Права та обов'язки опікунів і піклувальників. Підстави і порядок припинення опіки та піклування над дітьми. Звільнення опікуна та піклувальника від їх обов'язків. Поняття патронату над дітьми. Підстави виникнення патронату над дітьми. Договір про патронат. Припинення патронату над дітьми. Інші форми влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування. Поняття прийомної сім'ї, порядок її створення. Поняття дитячого будинку сімейного типу. Створення дитячого будинку сімейного типу. Договір про організацію діяльності дитячого будинку сімейного типу.

Тема 9. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів.

Особисті немайнові права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів, їх характеристика. Види особистих немайнових прав та обов'язків інших членів сім'ї та родичів: право на виховання; право на захист дітей; право на спілкування; обов'язки щодо піклування. Зобов'язання інших членів сім'ї та родичів з утримання. Обов'язок щодо утримання інших членів сім'ї та родичів. Розмір аліментів, які стягуються з інших членів сім'ї та родичів, строки їх стягнення. Зміна розміру аліментів та звільнення від їх сплати.

Тема 10. Договірне регулювання відносин батьків, щодо виховання та утримання дітей.

Шлюбний договір. Договір про сплату аліментів на дитину. Договір між батьками і повнолітніми дочкою/сином щодо надання їм утримання. Договір про надання утримання одному із подружжя. Договір про визначення місця проживання дітей і участь у забезпеченні умов їхнього життя кожного з батьків, встановлення порядку здійснення батьками своїх батьківських прав та виконання обов'язків. Договір про поділ майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя. Договір про визначення порядку користування майном.

Тема 11. Опіка та піклування над дітьми.

Поняття та порядок встановлення опіки та піклування. Повноваження органів опіки та піклування. Права та обов'язки опікунів, піклувальників. Права дитини, над якою встановлено опіку, піклування. Припинення опіки та піклування.

Тема 12. Альтернативні форми виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Поняття, суб'єкти та зміст договору про патронат. Приймна сім'я: поняття та особливості створення. Суб'єкти прийомної сім'ї. Зміст договору про влаштування дітей до прийомної сім'ї. Припинення діяльності прийомної сім'ї. Поняття дитячого будинку сімейного типу. Суб'єкти дитячого будинку сімейного типу. Зміст договору про організацію діяльності дитячого будинку сімейного типу. Припинення діяльності дитячого будинку сімейного типу.

Тема 13. Міжнародно-сімейні правовідносини.

Поняття, предмет, система та особливості міжнародного сімейного права. Принципи міжнародного сімейного права. Право на повагу до сімейного та приватного життя в практиці Європейського суду з прав людини. Правовідносини подружжя в міжнародному праві. Права дитини; правосуддя, доброзичливе до дітей. Гаазька Конвенція в міжнародному сімейному праві. Міждержавне усиновлення.

5. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	денна форма навчання			
	усього	у тому числі		
л		п	с.р.	
Тема 1. Загальні положення сімейного права .	10	2	-	6
Тема 2. Джерела сімейного права Шлюб. Умови та порядок його укладення.	10	2	2	6
Тема 3. Сімейні правовідносини Особисті немайнова права подружжя.	8	2	-	6
Тема 4. Майнові права та обов'язки подружжя.	8	2	2	6
Тема 5. Припинення шлюбу.	10	2	2	6
Тема 6. Встановлення походження дітей. Загальні підстави виникнення прав та обов'язків батьків і дітей.	8	2	-	6
Тема 7. Права та обов'язки батьків і дітей.	10	2	2	6
Тема 8. Влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.	10	2	2	8
Тема 9. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів.	10	2	-	6
Тема 10. Договірне регулювання відносин батьків, щодо виховання та утримання дітей.	8	2	-	6
Тема 11. Опіка та піклування над дітьми.	10	2	2	6
Тема 12. Альтернативні форми виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.	8	2	2	6
Тема 13. Міжнародно-сімейні правовідносини.	10	2	-	6
Усього годин	120	26	14	80

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма навчання
1	Тема 2. Джерела сімейного права Шлюб. Умови та порядок його укладення.	2
2	Тема 4. Майнові права та обов'язки подружжя.	2
3	Тема 5. Припинення шлюбу.	2
4	Тема 7. Права та обов'язки батьків і дітей.	2
5	Тема 8. Влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.	2
6	Тема 11. Опіка та піклування над дітьми.	2
7	Тема 12. Альтернативні форми виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.	2
	Разом	14

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма навчання
1	Тема 1. Загальні положення сімейного права .	6
2	Тема 2. Джерела сімейного права Шлюб. Умови та порядок його укладення.	6
3	Тема 3. Сімейні правовідносини Особисті немайнова права подружжя.	6
4	Тема 4. Майнові права та обов'язки подружжя.	6
5	Тема 5. Припинення шлюбу.	6
6	Тема 6. Встановлення походження дітей. Загальні підстави виникнення прав та обов'язків батьків і дітей.	6
7	Тема 7. Права та обов'язки батьків і дітей.	6
8	Тема 8. Влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.	8
9	Тема 9. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів.	6
10	Тема 10. Договірне регулювання відносин батьків, щодо виховання та утримання дітей.	6
11	Тема 11. Опіка та піклування над дітьми.	6
12	Тема 12. Альтернативні форми виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.	6
13	Тема 13. Міжнародно-сімейні правовідносини.	6
	Разом	80

8. Індивідуальні завдання

Не передбачено

9. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
ПРН 15 Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних	<ul style="list-style-type: none"> - словесні методи (лекція); - практичні методи (практичні роботи, робота за навчально-методичною літературою, інтернет-джерелами, нормативно-правовими актами); - методи письмового контролю (перевірка письмових самостійних робіт); - комп'ютерні методи (дистанційне навчання); - інтерактивний метод (дискусії, дебати) 	<ul style="list-style-type: none"> - ведення конспекту лекцій; - виконання завдань на практичних заняттях; - опитування; - виконання завдань самостійної роботи;

ПРН Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.	<ul style="list-style-type: none"> - словесні методи (лекція); - практичні методи (практичні роботи, робота за навчально-методичною літературою, інтернет-джерелами, нормативно-правовими актами); - методи письмового контролю (перевірка письмових самостійних робіт); - комп'ютерні методи (дистанційне навчання); - інтерактивний метод (дискусії, дебати) 	<ul style="list-style-type: none"> - ведення конспекту лекцій; - виконання завдань на практичних заняттях; - опитування; - виконання завдань самостійної роботи;
ПРН 20 Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.	<ul style="list-style-type: none"> - словесні методи (лекція); - практичні методи (практичні роботи, робота за навчально-методичною літературою, інтернет-джерелами, нормативно-правовими актами); - методи письмового контролю (перевірка письмових самостійних робіт); - комп'ютерні методи (дистанційне навчання); - інтерактивний метод (дискусії, дебати) 	<ul style="list-style-type: none"> - ведення конспекту лекцій; - виконання завдань на практичних заняттях; - опитування; - виконання завдань самостійної роботи;
ПРН 23 Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.	<ul style="list-style-type: none"> - словесні методи (лекція); - практичні методи (практичні роботи, робота за навчально-методичною літературою, інтернет-джерелами, нормативно-правовими актами); - методи письмового контролю (перевірка письмових самостійних робіт); - комп'ютерні методи (дистанційне навчання); - інтерактивний метод (дискусії, дебати) 	<ul style="list-style-type: none"> - ведення конспекту лекцій; - виконання завдань на практичних заняттях; - опитування; - виконання завдань самостійної роботи;

Забезпечення тематикою дисципліни успішного опанування програмних результатів навчання для здобувачів вищої освіти

Теми занять	ПРН 4	ПРН 15	ПРН 19	ПРН 21	Разом
Тема 1. Загальні положення сімейного права .	+	+	+	+	4
Тема 2. Джерела сімейного права Шлюб. Умови та	+	+	+	+	4

порядок його укладення.					
Тема 3. Сімейні правовідносини Особисті немайна права подружжя.	+	+	+	+	4
Тема 4. Майнові права та обов'язки подружжя.	+	+	+	+	4
Тема 5. Припинення шлюбу.	+	+	+	+	4
Тема 6. Встановлення походження дітей. Загальні підстави виникнення прав та обов'язків батьків і дітей.	+	+	+	+	4
Тема 7. Права та обов'язки батьків і дітей.	+	+	+	+	4
Тема 8. Влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.	+	+	+	+	4
Тема 9. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів.	+	+	+	+	4
Тема 10. Договірне регулювання відносин батьків, щодо виховання та утримання дітей.	+	+	+	+	4
Тема 11. Опіка та піклування над дітьми.	+	+	+	+	4
Тема 12. Альтернативні форми виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.	+	+	+	+	4
Тема 13. Міжнародно-сімейні правовідносини.	+	+	+	+	4
Разом	13	13	13	13	52
максимальний відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	25	25	25	25	100
мінімальний відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	15	15	15	15	60

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання.

Критерії успішного опанування програмних результатів навчання

Денна форма навчання

Програмні результати навчання	Відсоток у підсумковій оцінці з навчальної дисципліни, %	Максимальна кількість балів	Мінімальний пороговий рівень оцінок, балів
ПРН 15 Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних	25	25	15
ПРН Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.	25	25	15

ПРН 20 Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.	25	25	15
ПРН 23 Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.	25	25	15
Разом	100	100	60

Одним із обов'язкових елементів освітнього процесу є систематичний поточний контроль оволодіння компетентностями та підсумкова оцінка рівня досягнення програмних результатів навчання.

10. Форми контролю результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю					
	Ведення конспекту лекцій		Виконання завдань на практичних заняттях		Виконання завдань самостійної роботи	
	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів
ПРН 15 Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних	2,4	4	6,3	10,5		
ПРН Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.	2,4	4	6,3	10,5		
ПРН 20	2,4	4	6,3	10,5		

Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.						
ПРН 23 Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях .	2,4	4	6,3	10,5		
Разом	9,6	16	25,2	42		

Програмні результати навчання	Форма оцінювання			
	Виконання завдань на практичних заняттях		Виконання завдань самостійної роботи	
	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів	Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів
ПРН 15 Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних	2,4	4	6,3	10,5
ПРН Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування	2,4	4	6,3	10,5

національної правової системи.				
ПРН 20 Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.	2,4	4	6,3	10,5
ПРН 23 Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.	2,4	4	6,3	10,5
Разом				

Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

1. Ведення конспекту лекцій: 0-16 балів.

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 15 ПРН 18 ПРН 20 ПРН 23	Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.	на високому рівні	14,4-16
		на середньому рівні	11,8-14,3
		на достатньому рівні	9,6-11,7
		на низькому рівні	0-9,5

2. Виконання вправ на практичних заняттях: 0-6 балів.

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 15 ПРН 18 ПРН 20 ПРН 23	Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи. Пояснювати	на високому рівні	5,4-6
		на середньому рівні	4,4-5,3
		на	

	природу та зміст основних правових явищ і процесів. Надавати консультації щодо	достатньому рівні	3,6-4,3
--	--	-------------------	---------

	можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.	на низькому рівні	0-3,5
--	---	-------------------	-------

3. Виконання завдань самостійної роботи: 0-3 бали.

Шкала та критерій та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 15 ПРН 18 ПРН 20 ПРН 23	Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.	на високому рівні	2,7-3
		на середньому рівні	2,2-2,6
		на достатньому рівні	1,8-2,1
		на низькому рівні	0-1,7

4. Написання реферату: 0-6 балів.

Шкала та критерій та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН 15 ПРН 18 ПРН 20 ПРН 23	Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.	на високому рівні	5,4-6
		на середньому рівні	4,4-5,3
		на достатньому рівні	3,6-4,3
		на низькому рівні	0-3,5

11. Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Види навчальної роботи студентів				Разом по темі
	Ведення конспекту лекцій	Виконання вправ на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Написання реферату	
Тема 1. Загальні положення сімейного права .	-	-	2,77	-	3
Тема 2. Джерела сімейного права Шлюб. Умови та порядок його укладення.	-	6	2,77	-	9
Тема 3. Сімейні правовідносини Особисті немайна права подружжя.	-	-	2,77	-	3

Тема 4. Майнові права та обов'язки подружжя.	-	6	2,77	-	9
Тема 5. Припинення шлюбу.	-	6	2,77	-	9
Тема 6. Встановлення походження дітей. Загальні підстави виникнення прав та обов'язків батьків і дітей.	-	-	2,77	-	3
Тема 7. Права та обов'язки батьків і дітей.	-	6	2,77	-	9
Тема 8. Влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.	-	6	2,77	-	9
Тема 9. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів.	-	-	2,77	-	3
Тема 10. Договірне регулювання відносин батьків, щодо виховання та утримання дітей.	-	-	2,77	-	3
Тема 11. Опіка та піклування над дітьми.	-	6	2,77	-	9
Тема 12. Альтернативні форми виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.	-	6	2,77	-	9
Тема 13. Міжнародно-сімейні правовідносини.	-	-	2,77	-	3
Ведення конспекту лекцій	16	-	-	-	16
Написання реферату	-	-	-	6	6
Разом	16	42	36	6	100

Форми, шкала та критерії оцінювання **результатів навчання** при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

денна форма

опитування:

6-8 – ЗВО у повному обсязі знає структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування; стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування; основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування; уміє здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції;

1-4 –ЗВО знає структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування; стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування; основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування; уміє здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції;

0 – ЗВО не знає структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування; стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування; основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування; уміє здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції;

розв'язування тестів;

4-6 – ЗВО правильно виконує не менше 80 % тестових завдань теми;

1-3–ЗВО правильно виконує не менше 50 % тестових завдань теми;

0 – ЗВО правильно виконує не менше 20 % тестових завдань теми.

виконання завдань самостійної роботи:

- 6-8 – ЗВО виконав завдання самостійної роботи;
1-4 – ЗВО виконав завдання самостійної роботи не в повному
обсязі; 0 – ЗВО не виконав завдання самостійної роботи.

Форма проведення семестрового контролю згідно з робочим та навчальним планом –
залік.

12. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Дякович М.М. Сімейне право : навч. пос. Київ: Правова єдність, 2009. 512 с.
  2. Науково-практичний коментар до Сімейного кодексу України. Харків: Одиссей, 2006. 552 с.
  3. Ромовська З.В. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. 532 с.
  4. Сімейне право: Підручник / О. В. Дзера, І.В. Боднар. Київ: Юрінком Інтер 2018. 520 с.
  5. Семейное право Украины: учебник / Под ред. Ю.С. Червонного. Харків: ООО «Одиссей». – 520 с.
  6. Сімейне право України: Підручн. / За ред. Гопанчука В.С. Київ: Істина, 2002. 304 с.
  7. Сімейне право України: Підручник / за заг. ред. В.І. Борисової та І.В. Жилінкової. Київ: Юрінком Інтер, 2004. 264 с.
  8. Сімейне право України: підручник / за ред. А.О. Дутко. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2018. 480 с.
  9. Сімейне право України: підручник / Т.В. Боднар, В.С. Гопанчук, О.В. Дзера та ін.; за заг. ред. Т.В. Боднар та О.В. Дзери. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 520 с.
  10. Сімейне право: підручник / за заг. ред. В.А. Кройтора та В.Ю. Євко; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. 512 с.
  11. Сімейне право: підручник / за ред. С.Б. Булеци, В.Г. Фазікоша. Львів, 2015. 375 с.
  12. Сімейний кодекс України: Науково-практичний коментар / за ред. І.В. Жилінкової. Харків: Ксилон, 2008. 855 с.
  13. Сімейний кодекс України: науково-практичний коментар / за ред.. С.Я. Фурси. Київ: Видавництво Фурса С.Я.: КНТ, 2008. 1248 с.
  14. Сліпченко С.О., Шишка Р.Б. Римське приватне право в таблицях / Національний ун-т внутрішніх справ. Харків: Нац. ун-т внутр. справ, 2001. 252 с.
- Трофанчук Г.І. Римське приватне право : навч. посіб. для студ. вузів. Київ: Атіка, 2006. 248 с.

Допоміжні:

1. Антошкіна В. Договір про поділ майна подружжя, що є об'єктом права спільної сумісної власності. *Право України*. 2005. № 8. С. 75 – 78.
2. Антошкіна В. Договірне регулювання відносин з надання утримання між подружжям (колишнім подружжям). *Право України*. 2004. № 11. С. 79 – 82.
3. Антошкіна В.К. договірне регулювання відносин подружжя: автореф. дис... канд. Юрид. Наук : 12.00.03; Національна юридична академія ім. Ярослава мудрого. Харків, 2006. 20 с.
4. Боднар Т.В. Деякі проблемні аспекти здійснення та захисту майнових прав подружжя. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, Vol. 27, No. 1, 2020. С. 26-38.
5. Боднар Т.В. Здійснення подружжям права спільної сумісної власності. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2017. № 2. С. 100-109.
6. Боднар Т.В. Проблеми удосконалення захисту прав та інтересів дітей (сімейно-правовий аспект). *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2015. № 1. С. 5-7.
7. Борисова В.І. Шлюб, умови його дійсності та недійсності за законодавством України.

Сучасні проблеми приватного права: збірник наукових праць присвячених 80-ій річниці з Дня народження Ярослави Миколаївни Шевченко / відп. ред. Н. С. Кузнецова, Р. О. Стефанчук. Київ: ВГО «Асоціація цивілістів України», – Кам'янець-Подільський, ТОВ «Друкарня «Рута», 2012. 464 с. (Серія «Studia in Honorem»). С. 9-24.

8. Борисова, В. І. Красицька Л.В. Аліментні зобов'язання членів сім'ї в сімейному праві України: проблемні питання теорії та практики. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2020. Т. 27. № 3. С. 28-47.

9. Булеца С.Б. Проблеми реалізації прав неповнолітніх і трансгендерних дітей при отриманні медичної допомоги. *Медичне право*. 2020. № 2(25). С.17-28.

10. Ворожейкин Е.М. Семейные правоотношения в СССР. М.: Юрид. лит., 1972. 336 с.

11. Д'ячкова Н.А. Договір між батьками про сплату аліментів на дитину. *Нотаріат для Вас*. 2009. № 9. С. 12 – 16.

12. Д'ячкова Н.А. Фактичне виховання як правова форма виховання дітей, які залишилися без піклування батьків. *Вісник університету внутрішніх справ*. 2000. Спецвипуск. С. 213 – 215.

13. Дзера О. Деякі проблеми врегулювання відносин власності подружжя в новому Сімейному кодексі України. *Юридична Україна*. 2003. №1. С.56–58.

14. Драгневич Л.Ю. Проблеми сурогатного материнства. *Юриспруденція: теорія і практика*. 2007. № 6. С. 6–7.

15. Ершова Н.М. Опекa, попечительство, усыновление. Москва, 1984. 109 с.

16. Євко В.Ю. Дитячий будинок сімейного типу в системі форм улаштування дітей, позбавлених батьківського піклування. Монографія. Харків, Ксилон, 2010. 156 с.

17. Євко В.Ю. Патронат як вид улаштування дітей, позбавлених батьківського піклування. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна*. Серія Право. 2008. № 819. Вип. 2 (4).

18. Євко В.Ю. Право дитини жити та виховуватися у родині. *Вісник Університету внутрішніх справ*. 2000. Спецвипуск. С. 215–218.

19. Євко В.Ю. Правова природа дитячого будинку сімейного типу. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. 2001. Спецвипуск. С. 338–344.

20. Євко В.Ю. Правові форми родинного виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. *Вісник Університету внутрішніх справ*. 1999. Вип. 6. С. 253–259.

21. Жилинкова И. Личные неимущественные права и обязанности супругов: парадоксы нового СК. *Юридическая практика*. 2004. № 24 (338), 15 июля. С. 10–11.

22. Жилинкова И.В. Брачный контракт (договор). Харьков: «Ксилон», 2001. 128 с.

23. Жилинкова И.В. Имущественные отношения между супругами. *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2004. № 1 (13). С. 43 – 46.

24. Жилинкова И.В. Правовой режим имущества членов семьи. Харьков: «Ксилон», 2000. 398 с.

25. Жилинкова И.В. Расторжение брака. Харьков: Ксилон, 2006. 88 с.

26. Жилинкова І. Корпоративні правовідносини в аспекті подружніх Юридичний вісник України. 2008. 19–25 січня (№ 3). С.6–7.

27. Жилинкова І., Приходько Л. Ряд положень сімейного законодавства слід вдосконалити. *Радянське право*. 1990. № 4.

28. Жилинкова І.В. Дія норм сімейного законодавства у часі. *Вісник Академії правових наук України*. 2006. № 4 (47). С. 108–118.

29. Жилинкова І.В. Правове регулювання майнових відносин у сім'ї в контексті нового сімейного законодавства. *Еволюція цивільного законодавства: проблеми теорії і практики*. 2004. С.207–214.

30. Жилинкова І.В. Правове регулювання розірвання шлюбу за новим Сімейним кодексом України. *Проблеми законності*. Респ. міжвідомч. наук. зб. / Відп. ред. В.Я.Тадій. Харків: Нац.

юрід. академія України, 2003.

31. Загоровский, А. И. Курс семейного права: научное издание; под ред. и с предисл. В. А. Томсинова. Москва: Издательство «Зерцало-М», 2016. 464 с.
32. Заїка Ю. Підстави визнання шлюбу недійсним. *Юридична Україна*. 2003. № 2.
33. Зілковська, Л.М. Недоліки законодавства про патронат над дітьми та шляхи його удосконалення. *Держава і право*. 2007. № 38. С.381–389.
34. Злотник І. Юридичні особливості фактичних шлюбних відносин. *Юридичний журнал*. 2004. № 7(25). С. 31 – 35.
35. Иоффе О.С. Советское гражданское право. Курс лекций. Ч. III. Правоотношения, связанные с продуктами творческой деятельности. Семейное право. Наследственное право: Учебное пособие для высш. юрид. учеб. заведений Ленинград: Изд-во Ленингр. ун-та, 1965. 347 с.
36. Калітенко О.М. До питання про правопорушення в сфері особистих немайнових сімейних відносин. *Часопис цивілістики: Науково-практичний журнал*. 2013. Випуск 15. С. 98- 103.
37. Калітенко О.М. експрес-шлюби: історія, сучасність, перспективи. *Часопис цивілістики: Науково-практичний журнал*. Випуск 23. С. 18-21.
38. Калітенко О.М. Окремі новели з питань припинення шлюбу (за новим Сімейним кодексом України). *Актуальні проблеми держави і права*. Випуск 17. – Одеса: Юрид.лит., 2003.
39. Калітенко О.М. Особисті відносини подружжя та відносини подружжя стосовно їх майна : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Харків, 2001. 20 с.
40. Калітенко О.М. Про зміни, що грядуть з питань захисту майнових інтересів дітей (в світлі громадських обговорень) // Від римського приватного права до ІТ права: мат. міжнар. наук-практич. конф. «Римське право і сучасність» (м. Одеса, 19 травня, 2018 року). / за заг. ред. д.ю.н., О.І. Харитоновой, к.ю.н., доцента К.Г. Некіт. – Одеса : Фенікс, 2018. – С. 161-163.
41. Красицька Л.В. Визначення походження дитини при застосуванні форм репродуктивної медицини за законодавством України. *Підприємництво, господарство і право*. 2004. № 7. С. 31–33.
42. Красицька Л.В. Особливості розгляду судами справ про визначення батьківства. Наукові засади та практика застосування нового Сімейного кодексу України. Матеріали круглого столу. 25 травня 2006 р., м. Київ. – Харків: Ксилон, 2007. С. 119–123.
43. Красицька Л.В. Правове регулювання заручин: історія та сучасність. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. 2007. № 1. С.227–237.
44. Красицька, Л. Оспорювання батьківства. *Юридична Україна*. 2008. № 7. С. 52–57.
45. Кузьмичева Л.А., Жилинкова И.В. Личные права и обязанности родителей и детей: Учебное пособие. Киев: УМК ВО, 1991. 56 с.
46. Левківський Б.К. Врегулювання немайнових правовідносин подружжя за сімейним законодавством України та Російської Федерації. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2002. № 3. С. 93-96.
47. Левківський Б.К. Особисті немайнові права та обов'язки членів сім'ї: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. К., 2004. 20 с.
48. Левковский Б.К. Правовые аспекты защиты семьи и детства в Украине. Одесса: СМІЛ, 2002. 280 с.
49. Лепех С. Інститут сепарації: проблеми застосування. *Право України*. 2003. №3. С.128–130.
50. Липець Л.В. Проблеми гендерної нерівності в контексті особистих немайнових прав подружжя // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2008. – № 6 (80). – С. 105 – 110.
51. Майданик Р.А. Договори про утримання подружжя та дітей. Аномалії в цивільному праві України: навч.- практич. посіб. / відп. ред. Р.А. Майданик. Київ : Юстініан, 2007. 912 с.
52. Маслов В.Ф. Имущественные отношения в семье. Научно-практический комментарий

действующего законодательства СССР, РСФСР, УССР и практика его применения / Маслов В.Ф.

- Харьков: Изд-во Харьк. ун-та, 1972. 186 с.

53. Маслов В.Ф., Подопригора З.А., Пушкин А.А. Действующее законодательство о браке и семье. Харьков: Вища шк. Изд-во при Харьк. ун-те, 1972. 212 с.

54. Махінчук В.М. Конкубінат за Сімейним кодексом України: проблеми право реалізації // Наукові засади та практика застосування нового Сімейного кодексу України. Матеріали круглого столу. 25 травня 2006 р., м. Київ. – Х., Ксилон, 2007. – с. 95–102.

55. Менджул М.В. Виконання обов'язку по утриманню інших членів сім'ї та родичів в Україні. *Від громадянського суспільства – до правової держави* : матеріали X Міжнародної наукової Інтернет-конференції студентів та молодих вчених (м. Харків, 25 квітня 2014 р.). Харків, 2014. С. 217-221.

56. Менджул М.В. До проблеми принципу рівності в правовому регулюванні сімейних відносин. *Закарпатські правові читання*: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених та студентів (м. Ужгород, 25- 26 квітня 2013 р.). Ужгород, 2013. С. 243-245.

57. Менджул М.В. Надання права на шлюб особам, що не досягли шлюбного віку: окремі проблеми. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2013. № 2 (14). С. 149-157.

58. Менджул М.В. Порядок розірвання шлюбу з іноземними громадянами в Україні: окремі аспекти. *Закарпатські правові читання* : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених та студентів (м. Ужгород, 25-27 квітня 2014 р.). Ужгород, 2014. Т. 2. С. 112-117.

59. Менджул М.В. Порядок усиновлення іноземцями дитини, яка є громадянином України: окремі проблеми. *Порівняльно-аналітичне право*. 2014. № 1. С. 91-94.

60. Мироненко В.П. Відповідальність батьків за неналежне виховання дітей за сімейним та цивільним законодавством України: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. К., 2000. 193 с.

61. Москалюк В. Щодо поняття «відмова від дитини» та суміжних понять у Сімейному кодексі України. *Право України*. 2008. № 5. С.78–81.

62. Москалюк В.Ю. Договір про сурогатне материнство. *Нотаріат для Вас*. 2006. № 11.

63. Москалюк В.Ю. Право на материнство (батьківство) за Сімейним кодексом України. Наукові засади та практика застосування нового Сімейного кодексу України. Матеріали круглого столу. 25 травня 2006 р., м. Київ. – Х., Ксилон, 2007. – с. 124 – 129.

64. Москалюк В.Ю. Проблемні питання реалізації та захисту майнових прав дитини. *Юридический журнал*. 2004. № 7.

65. Нечаева А.М. Споры о детях. Москва: Юрид. лит., 1989. 160 с.

66. Нечаева А.М. Охрана интересов детей. *Социалистическая законность*. 1972. № 9. С. 35-120.

67. Нечаева А.М. Правонарушения в сфере личных семейных отношений. Москва: Наука, 1991. – 238 с.

68. Новохатська Я. Щодо правової природи шлюбу. *Право України*. 2002. № 4. С. 131 – 135.

69. Озель В. Вплив норм канонічного права православної церкви на формування та розвиток українського сімейного права (історико-правовий аспект). *Право України*. 2010. № 1. С. 169 – 174.

70. Ольховик Л.А. Особисті немайнові права дитини за цивільним законодавством України : монографія. О. : Видавець Букаєв В.В., 2009. 174 с.

71. Оршанский И.Г. Исследования по русскому праву семейному и наследственному. Репр. изд. - Санкт-Петербург: Тип. В. Безобразова и К, 1877. 498 с.

72. Покровский И.А. Основные проблемы гражданского права: в 3 ч. Репр. изд. 1917 г. Москва: Директ-Медиа, 2013. 116 с.

73. Пономаренко О. М. Реалізація принципу свободи договору у правовому регулюванні сімейних відносин// Збірник наукових праць. Серія “Право”. – Випуск 8 – Харків: ХНАДУ, 2007.

– С. 100-104.

74. Пономаренко О.М. аліментний договір як підстава виникнення аліментних зобов'язань. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «ПРАВО». 2017. Випуск 27. С. 48-58.

75. Пономаренко О.М. проблеми визначення правової природи договору про поділ спільного майна подружжя. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «ПРАВО». 2020. Випуск 31. С. 49-57.

76. Рабинович Н.В. Личные и имущественные отношения в советской семье. Ленинград: Изд-во Ленингр. гос. ун-та., 1952. 160 с.

77. Розгон О.В. Договори у сімейному праві України: монографія. Київ: Ін Юре, 2018. 301 с.

78. Ромовская В. Вопрос заключения брачного договора. Комментарии автора Семейного кодекса Украины к главе 10 «Брачный договор». *Юридическая практика*. 2003. № 26. С.13–14.

79. Ромовская З.В. Защита в советском семейном праве. Львов: Вища школа, 1985. 159 с.

80. Ромовська З.В. Проблеми правового регулювання управління майном дитини. Наукові засади та практика застосування нового Сімейного кодексу України. Матеріали круглого столу. 25 травня 2006 р., м. Київ. – Х., Ксилон, 2007. с. 156–160.

81. Ромовська З.В. Сімейний кодекс України: Погляд в майбутнє. *Право України*. 2001. № 2.

82. Рясенцев В. А. Семейное право: учебник. Москва: Юрид. лит., 1971. 296 с.

83. Сапейко Л.В., Кройтор В.А. Аліменти дітям та батькам: Монографія. Харків: Еспада, 2008. 160 с.

84. Свердлов Г.М. Охрана интересов детей в советском семейном и гражданском праве. Москва: Изд-во АН СССР, 1955. 160 с.

85. Свердлов Г.М. Право на воспитание и судебные споры о детях. *Советское государство и право*. 1940. № 5/6. С. 52.

86. Синайский В.И. Русское гражданское право. Редкол.: Долгов А.Г., Ем В.С. - М.: Статут, 2002. 638 с.

87. Труба В. І. Виконання батьками обов'язку з утримання повнолітньої дитини, яка продовжує навчання / В. І. Труба // *Правова держава*. - 2018. - № 32. - С. 146-150.

88. Труба В. І. До питання про необхідність законодавчого регулювання державної реєстрації шлюбних договорів / В. І. Труба // *Університетські наукові записки*. - 2008. - № 3. - С. 61-64.

89. Труба В. І. Забезпечення права дітей на утримання: новели законодавства / В. І. Труба // *Правова держава*. - 2019. - № 33. - С. 109-115.

90. Труба В. І. Місце норм сімейного права в системі соціальних норм / В. І. Труба // *Правова держава*. - 2020. - № 37. - С. 117-122.

91. Фурса С., Драгневич Л. Деякі аспекти законодавчого регулювання сімейних відносин. *Юридична Україна*. 2003. № 1. С. 59 – 65.

92. Червоний Ю. Поняття предмета і методу сімейного права України. *Вісник Академії правових наук України*. 2003. № 4. С.157-170.

93. Червоний Ю.С. Понятие и особенности семейных правоотношений. *Гражданское право*. Вип. № 1. Одесса. 2002.

94. Черновалюк Ю. Ю. Патронат як форма сімейного влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування за законодавством України // *Університетські наукові записки: Науковий часопис Хмельницького університету управління і права*. 2009. № 1 (29). С. 134–138.

95. Шевченко Я.М. Сім'я і сімейні правовідносини в Сімейному кодексі України. Наукові засади та практика застосування нового Сімейного кодексу України. Матеріали круглого столу.

25 травня 2006 р., м. Київ. – Х., Ксилон, 2007. с. 7–11.

96. Шевченко Я.Н. Совершенствование законодательства о семье: Теоретические проблемы соотношения гражданского и семейного законодательства. Київ, 1986. 168 с.

97. Явор О.А. Договір як юридичний факт у сімейному праві. Вісник Національної академії правових наук України. 2014. № 4. С. 123-132.

98. Явор О.А. Правові аспекти сурогатного материнства. Університетські наукові записки. 2012. № 4. С. 127-133.

99. Явор О.А. Функції шлюбного контракту в сімейному праві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : Харків, 1996. 18 с

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Офіційне представництва Президента України: <http://www.president.gov.ua/>
2. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України: <http://www.kmu.gov.ua/control/>
3. Верховний Суд <https://supreme.court.gov.ua/supreme/>
4. Верховна Рада України <http://zakon.rada.gov.ua/laws>
5. Касаційний цивільний суд https://supreme.court.gov.ua/supreme/pro_sud/kas_cil/
6. Судова влада України <https://court.gov.ua/>
7. Єдиний державний реєстр судових рішень <http://reyestr.court.gov.ua/>
8. Рішення Європейського Суду з прав людини https://minjust.gov.ua/cat_9329
9. Міністерство юстиції України <https://minjust.gov.ua/> <https://minjust.gov.ua/>